

הסידות בפרשה

הרב יצחק שפירא

פרשת

להתפשט על העולם כולו

מדוע נירש את ארצות הקיני הקניזי והקדמוני רק לעתיד לבוא? מה הקשר למלחמה המתרחשת בארצנו, וכיצד עלינו לחתור לשלום גלובלי?

פרשתנו פרשת דברים עוסקת ברובה בכיבוש ארץ ישראל. החל מהתוכחה על חטא המרגלים וחטא המעפילים, וכלה בכיבוש ממלכת סיחון מלך האמורי ועוג מלך הבשן, בהם התיישבו שבטי ראובן גד וחצי המנשה.

לפני שמשה מספר לנו על כיבוש ארץ סיחון ועוג, התורה מספרת לנו על המעבר של בני ישראל ליד ארץ אדום, ארץ מואב וארץ בני עמון:

ואת העם צו לאמר אתם עברים בגבול אחיכם בני עשו הישבים בשעיר וייראו מכם ונשמרתם מאד. אל תתגרו במ כי לא אתן לכם מארצם עד מדרך כף רגל כי ירשה לעשו נתתי את הר שעיר... ויאמר ה' אלי אל תצר את מואב ואל תתגר במ מלחמה כי לא אתן לך מארצו ירשה כי לבני לוט נתתי את ער ירשה... וקרבת מול בני עמון אל תצרם ואל תתגר במ כי לא אתן מארץ בני עמון לך ירשה כי לבני לוט נתתיה ירשה.

משה אומר לעם ישראל שהם עוברים ליד עמים אלו, אך הם מצווים שלא לפתוח איתם במלחמה.

קיני קניזי וקדמוני

בברית בין הבתרים כאשר ה' מבטיח לאברהם אבינו את ארץ ישראל, הוא מונה לו את הארצות אותם זרעו יירש כאשר ה' יתן לו את הארץ:

ביום ההוא כרת ה' את אברם ברית לאמר לזרעך נתתי את הארץ הזאת מנהר מצרים עד הנהר הגדל נהר פרת... את הקיני ואת הקניזי ואת הקדמוני. ואת החתי ואת הפרזי ואת הרפאים. ואת האמרי ואת הכנעני ואת הגרגשי ואת היבوسی.

את העמים חתי, פרזי אמורי כנעני גרגשי ויבوسی, אנו מכירים משבעת העמים הכתובים פעמים רבות בתורה בתור יושבי ארץ ישראל. את הרפאים אנו פוגשים בפרשתנו, לאחר

כיבוש סיחון ועוג, התורה אומרת 'הוא יקרא ארץ רפאים'. רש"י על פסוק זה כותב, 'היא אותה שנתתי לאברהם'.

נשאר לנו לברר מהם ארצות הקיני הקניזי והקדמוני, עליהם אומר רש"י בבראשית:

"את הקיני" - (ב"ר) עשר אומות יש כאן ולא נתן להם אלא שבעה גוים והשלשה אדום ומואב ועמון והם קיני קניזי וקדמוני עתידיים להיות ירושה לעתיד שנאמר אדום ומואב משלוח ידם ובני עמון משמעתם (ישעיהו יא).

כעת אנו רואים שפרשתנו עוסקת בעשר האומות המובטחות לאברהם אבינו, אך אנו מצווים לשמור את הקיני הקניזי והקדמוני לעתיד לבוא...

כמו כן כותב הרמב"ם בקשר לערי המקלט אותם נצטרך להוסיף כאשר ה' ירחיב את גבולנו, שארצות אלו שמורות לנו לעתיד לבוא (רוצח ה' ד')

בימי המלך המשיח מוסיפין שלש אחרות על אלו השש. שנאמר ויספת לך עוד שלש ערים על השלש האלה. והיכן מוסיפין אותן בערי הקיני והקניזי והקדמוני שנכרת לאברהם אבינו ברית עליהן ועדיין לא נכבשו ועליהן נאמר בתורה ואם ירחיב ה' אלהיך את גבולך.

לברר את הרע

בעצם יש כאן חלוקה בין שבעת העממים בהם אנו מצווים להילחם עד חורמה מיד עם כניסתנו לארץ, לבין שלושת העמים אותם נירש בימי מלך המשיח.

בארץ שבע עממים אנו מצווים לשרש אחר עבודה זרה, ולהוריש את הגויים יושבי הארץ. כפי שנכתב במאמר לפרשת מטות-מסעי, אנו מורשישים את הגויים כדי ליצור מקום המיועד לעבודת ה' בלבד - עם ישראל בארץ ישראל עובדים את ה' אלוקי ישראל. בארץ שבעת העממים יש הבדל חד וברור בין היהודים לבין הגויים, כאן גרים היהודים העובדים את ה'. ממילא כאשר ישנה הבדלה בנינו לבינם, באופן טבעי הכיבוש והירושה באים בדרך של מלחמה. אנו באים ודורשים מהם לעזוב את הארץ כי היא מיועדת אך ורק לעבודת ה', הם מצידם אינם רוצים ללכת, ועלינו להורישם כדי לנקות את בית ה'.

ארץ שבעת העממים מקבילה לשבעת מידות הלב, בהם אנו חשים את הטוב ואת הרע מעורבים. כאשר האדם שם לב למה שמתרחש בתוך לבו, הוא יכול לחוש כיצד הוא נמשך לפעמים לטוב ולפעמים לרע. כמו כן גם במלחמה על ארץ שבעת העממים, עלינו לברר את הטוב מהרע ולהפוך את הארץ כולה למקום של השראת שכונה. כפי שנכתב, באופן טבעי בירור זה מתרחש בדרך של מלחמה.

מלחמה של העתיד לבוא

לאחר שעם ישראל בנה את ארץ ישראל כמקום בו עובדים את ה' אלוקי ישראל, גם הקשר עם הגוים משתנה. כאשר עם ישראל נכנס לארץ מתעוררת השאלה כיצד הוא יתייחס לגויים; אם הוא ישאיר אותם בארץ ולא יהפוך את הארץ למקום בו עובדים את ה', ההבדל

בין הגויים ליהודים מטשטש וממילא אנו הופכים להיות עם ככל הגויים. אך אם עם ישראל יוריש את הגויים ויהפוך את הארץ למקום בו עובדים את ה', ההבדל בין היהודים לגויים מתחדד. עם ישראל מקיים את ייעודו כעם ה', והגויים מסתכלים עליו בהתפעלות. כעת כאשר עם ישראל יגש שוב לקשר עם הגויים, הוא יהפוך להיות אור לגויים במקום שיהיה ככל הגויים.

כאשר אומות העולם יראו כיצד ה' שוכן בתוך עם ישראל היושב בארצו, גם הם ירצו לחסות תחת כנפי השכינה. וכמו שכתוב בספר ישעיהו:

והיה באחרית הימים נכון יהיה הר בית ה' בראש ההרים ונשא מגבעות ונהרו אליו כל הגויים. והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלקי יעקב וירנו מדרכי ונלכה בארחתיו כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלם. ושפט בין הגוים והוכיח לעמים רבים וכתתו חרבותם לאתים וחניתותיהם למזמרות לא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה.

כלומר כאשר בית ה' ישב על מכונו, הגויים יתפעלו כל כך מהשראת השכינה, כך שהם יבואו לחסות תחת כנפיו. כאשר הגויים יבואו ללמוד את דרכי ה', התוצאה הישירה תהיה שלא ישא עוד גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה. הדרך היחידה להגיע לשלום גלובלי, היא לימוד דרכי ה' לגויים.

שלושת הארצות – הגדלת השפעתו של עם ישראל

לאחר שהגויים יתפעלו כל כך מהשראת השכינה שיש בישראל, הם ירצו להרחיב את השפעת העם הנבחר על העולם כולו. כביטוי לחיזוק השפעתו, יתנו הגויים לעם ישראל את ארצות הקיני הקניזי והקדמוני. ארצות אלו מקבילות למוחין שיש באדם, מהם נובעת חכמת התורה. הגוים כל כך יאהבו את החכמה שיש אצל עם ישראל, חכמה הנובעת מהשראת השכינה, כך שהם ירצו שהיא תתפשט על כל הגויים.

כאשר עם ישראל רוצה לעבור דרך ארצות הקיני הקניזי והקדמוני לארץ ישראל, העמים היושבים בהם לא מסכימים ולמרבה הפלא עם ישראל אינו נלחם בהם. מכאן אנו יכולים ללמוד שמקומות אלו מיועדים לבטא שלום ולא מלחמה, ארצות אלו יינתנו לנו בהסכמת הגויים, כדי לחזק את אחיזתנו ולהאדיר את הנהגת ה' בעולם.

גם כיום עיקר המלחמה מול הגויים, צריכה להיות על כך שעם ישראל צריך לקבוע את המוסר העולמי על פי מוסר התורה. לא האום ולא כל מיני גופים אחרים יקבעו מהו המוסר, גופים אלו מעוותים את המוסר האנושי, מצדיקים את הרשעים ומגדילים את הרוע בעולם.

שנזכה שיתקיים בנו הפסוק 'לא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה'.

שבת שלום!

בית ישיבת 'עוד יוסף חי'

